

Kodeks etyczny osoby superwizującej pracę socjalną [Polskiego Towarzystwa Superwizji Pracy Socjalnej]

WSTĘP¹

Superwizja pracy socjalnej rozumiana jest zgodnie z art. 121a ust. 1 Ustawy o pomocy społecznej "Superwizja pracy socjalnej polega na ustawicznym rozwoju zawodowym pracowników socjalnych, służącym utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmacnianiu kompetencji zawodowych, udzielaniu wsparcia, poszukiwaniu źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania".

Kodeks etyczny Polskiego Towarzystwa Superwizji Pracy Socjalnej (PTSPS) odwołuje się w szczególności do Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie superwizji pracy socjalnej, gdzie w § 2 pkt.1 określone zostały cele superwizji, do których należą między innymi: wprowadzanie i utrzymywanie profesjonalnych standardów praktykowania pracy socjalnej, wzmacnianie kompetencji zawodowych pracowników socjalnych, udzielanie im wsparcia, zapobieganie wypaleniu zawodowemu, podnoszenie skuteczności pracy pracowników socjalnych oraz nawiązanie relacji superwizyjnej pomiędzy pracownikiem socjalnym a osobą superwizującą.

Kodeks etyczny osoby superwizującej pracę socjalną stanowi wyznacznik postępowania etycznego w relacjach pomiędzy osobami superwizującymi a osobami superwizowanymi oraz zawiera standardy postępowania.

Standardy postępowania oparte są na zasadach, do których należą:

- zasada dobrowolności uczestnictwa
- zasada bezstronności i neutralności
- zasada poufności, tajemnicy zawodowej
- zasada obiektywizmu wobec kwestii poruszanych na superwizji
- zasada poszanowania godności człowieka
- zasada równego traktowania
- zasada inkluzywności, przeciwdziałania marginalizacji
- zasada bezpieczeństwa, swobody wypowiedzi
- zasada kultury osobistej
- zasada odpowiedzialności za przekazywaną wiedzę i relację superwizyjną

Do standardów postępowania należy zaliczyć również:

- zakaz dyskryminacji
- zakaz przemocy i molestowania seksualnego
- zakaz wykorzystania swojej pozycji dla własnych korzyści

Kodeks etyczny osoby superwizującej pracę socjalną stanowi podstawę działania osoby superwizującej w celu ochrony osób superwizowanych przed zachowaniami nieetycznymi oraz budowania etosu zawodowego.

Kodeks etyczny osoby superwizującej pracę socjalną określa także ramy postępowania i relacji wobec pracodawcy/zleceniodawcy superwizji, środowiska osób superwizujących oraz w odniesieniu do wykonywanej profesji.

Zadaniem osoby superwizującej pracę socjalną jest pomaganie osobom superwizowanym w identyfikowaniu i analizie problemów merytorycznych lub osobistych trudności występujących w pracy oraz wspieranie w poszukiwaniu i dochodzeniu do sposobów ich rozwiązania.

¹ Kodeks etyczny odwołuje się do założeń i zapisów zawartych w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2021 poz. 2268 ze zmianami), Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie superwizji pracy socjalnej (Dz.U. 2016 poz. 2087).

Fundamentalną wartością, którą powinna kierować się osoba superwizująca pracę socjalną jest dobro osoby superwizowanej oraz jej rozwój zawodowy, co w konsekwencji przekłada się na dobrostan i bezpieczeństwo pośrednich beneficjentów tj. osób objętych wsparciem w formie pracy socjalnej.

Kodeks etyczny osoby superwizującej pracę socjalną odnosi się wyłącznie do jej działań zawodowych związanych z superwizją pracy socjalnej.

1. Zobowiązanie do przestrzegania standardów postępowania etycznego w relacjach osoby superwizującej pracę socjalną z osobą superwizowaną

1.1. Osoba superwizująca pracę socjalną nie prowadzi superwizji, jeżeli pozostaje w jakiegokolwiek zależności zawodowej z osobami superwizowanymi.

1.2. Osoba superwizująca pracę socjalną nie prowadzi superwizji, jeżeli pozostaje w jakichkolwiek relacjach rodzinnych z osobami superwizowanymi i ich współpracownikami lub ich przełożonymi².

1.3. Osoba superwizująca pracę socjalną w trakcie relacji superwizyjnej nie wchodzi w związki towarzyskie, seksualne, zawodowe, biznesowe z osobami superwizowanymi.

1.4. Osoba superwizująca pracę socjalną pozostaje z osobami superwizowanymi w relacji ściśle określonej przez ramy kontraktu superwizyjnego.

1.5. Osoba superwizująca pracę socjalną nie powinna proponować osobom superwizowanym współpracy w ramach innej swojej działalności zawodowej (np. psychoterapii, coachingu, poradnictwa, mediacji, etc.).

1.6. Osoba superwizująca pracę socjalną w sposób równy traktuje osoby superwizowane bez względu na płeć, wiek, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan zdrowia, wygląd zewnętrzny, wyznawaną religię, światopogląd, wykształcenie, język, status społeczno-ekonomiczny, tożsamość płciową, orientację seksualną.

1.7. Osobę superwizującą obowiązuje zakaz stosowania jakichkolwiek form przemocy, molestowania seksualnego i dyskryminacji.

1.8. Osoba superwizująca pracę socjalną przestrzega prawa osób superwizowanych do posiadania własnych wartości, poglądów, przekonań, postaw.

1.9. Obowiązkiem osoby superwizującej pracę socjalną jest rozpoczęcie współpracy z osobami superwizowanymi od ustalenia ich oczekiwań odnośnie procesu superwizyjnego i wyjaśnienia swojej w nim roli, ze szczególnym uwzględnieniem omówienia zasad etycznych superwizji.

1.10. Obowiązkiem osoby superwizującej pracę socjalną jest zawarcie kontraktu superwizyjnego z osobami superwizowanymi (rekomenduje się formę pisemną), który określa i reguluje zarówno kluczowe dla pracy superwizyjnej elementy: normy etyczne, zasady i granice ich stosowania (między innymi zasadę poufności/tajemnicy zawodowej^{3,4}), wzajemne relacje, oczekiwania stron związane z superwizją, sposoby reagowania na sytuacje sporne, jak też ustalenia organizacyjne i tworzenie dokumentacji.

² Powyższe Rozporządzenie § 4 ustęp 1, punkt 2 i 3 "nie może pozostawać w zależności lub podległości służbowej z superwizowanym oraz pozostawać w relacjach rodzinnych lub osobistych z superwizowanym, jak również z jego przełożonymi".

³ Powyższe Rozporządzenie § 3 punkt 3 "Wnioski z superwizji mogą być przekazywane osobom nieuczestniczącym w superwizji wyłącznie za pisemną zgodą pracownika socjalnego albo wszystkich pracowników socjalnych uczestniczących w superwizji, wyrażoną w postaci papierowej lub elektronicznej".

⁴ na przykład: dotyczy powzięcia informacji o przestępstwie, co do którego jest obowiązek zgłoszenia organom ścigania. Art. 240 § 1 KK, Art 304 § 1 i 2 KPK

1.11. Osoba superwizująca pracę socjalną w ramach kontraktu superwizyjnego ma obowiązek zapewnić osobom superwizowanym dobrowolność uczestnictwa i aktywności w sesjach poprzez umożliwienie zrezygnowania z uczestnictwa w superwizji w każdym momencie współpracy.

1.12. Osoba superwizująca pracę socjalną może zawrzeć trójstronny kontrakt superwizyjny ustalający relacje pomiędzy nią, osobami superwizowanymi a pracodawcą/zleceniodawcą.

1.13. Osoba superwizująca pracę socjalną ma obowiązek reagowania na pojawiające się podczas sesji superwizyjnej zachowania dyskryminacyjne, wykluczające, powielające stereotypy. Ma obowiązek modelowania postaw inkluzywnych, gwarantujących bezpieczeństwo i poszanowanie godności osób superwizowanych oraz objętych wsparciem w formie pracy socjalnej.

1.14. Osoba superwizująca pracę socjalną ma obowiązek, w szczególności wobec osób i grup narażonych na dyskryminację, stosować język równościowy, inkluzywny i nie powielający stereotypów. Osoba superwizująca pracę socjalną ma obowiązek zwracać szczególną uwagę na to, by zmieniać i przeformułowywać szkodliwe społecznie stereotypy, uprzedzenia, dbać o szacunek, budować empatię⁵.

1.15. W relacji superwizyjnej osoba superwizująca pracę socjalną ma prawo wyrażenia swojego stanowiska w odniesieniu do poruszanych zagadnień, ale bez narzucania własnego zdania.

1.16. W sytuacji wystąpienia sporu podczas sesji superwizji, zadaniem osoby superwizującej pracę socjalną jest zadbanie o właściwą komunikację między stronami oraz inicjowanie i wspieranie wypracowania porozumienia, bez angażowania się w konflikt i bez przedstawiania gotowego rozwiązania.

1.17. Osoba superwizująca pracę socjalną ma obowiązek zachowania poufności/tajemnicy zawodowej. Zasada ta dotyczy wszystkich informacji, w posiadanie których osoba superwizująca pracę socjalną weszła w ramach superwizji.

1.18. W sytuacji wystąpienia okoliczności, w których przepisy prawa nakazują ograniczenie zachowania poufności, bądź wyłączają możliwość zachowania tajemnicy zawodowej^{6,7}, osoba superwizująca pracę socjalną ma obowiązek poinformowania o fakcie naruszenia lub zamiarze naruszenia zasady poufności wszystkie osoby, których naruszenie dotyczy.

1.19. W sytuacji wyrażenia pisemnej zgody przez osoby superwizowane na przekazanie wniosków z superwizji osobom nieuczestniczącym w sesji, zadaniem osoby superwizującej pracę socjalną jest zapewnienie bezpieczeństwa osób superwizowanych poprzez anonimizację danych uniemożliwiającą identyfikację osób, których wnioski dotyczą⁸.

1.20. W przypadku dokonywania zapisu sesji superwizji, osoba superwizująca pracę socjalną ma obowiązek zadbać o to, aby przy okazji omawianych kwestii, nie można było zidentyfikować osób objętych wsparciem w formie pracy socjalnej.

1.21. Dokonywanie zapisu przebiegu sesji superwizji na wszelkich nośnikach informacji audio/wideo wymaga pisemnej zgody wszystkich osób superwizowanych. Osoba superwizująca pracę socjalną jest zobowiązana do precyzyjnego przedstawienia celu rejestracji superwizji oraz zasad i sposobu postępowania z zarejestrowanym materiałem.

⁵ <http://www.etykajezyka.pl/>

⁶ Powyższe Rozporządzenie § 3 punkt 3 "Wnioski z superwizji mogą być przekazywane osobom nieuczestniczącym w superwizji wyłącznie za pisemną zgodą pracownika socjalnego albo wszystkich pracowników socjalnych uczestniczących w superwizji, wyrażoną w postaci papierowej lub elektronicznej".

⁷ na przykład: dotyczy powzięcia informacji o przestępstwie co do którego jest obowiązek zgłoszenia organom ścigania. Art. 240 § 1 KK, ART 304 § 1 i 2

⁸ Rozporządzenie jw. § 3 punkt 3 "Wnioski z superwizji mogą być przekazywane osobom nieuczestniczącym w superwizji wyłącznie za pisemną zgodą pracownika socjalnego albo wszystkich pracowników socjalnych uczestniczących w superwizji, wyrażoną w postaci papierowej lub elektronicznej".

2. Zobowiązanie do przestrzegania standardów postępowania etycznego w relacjach osoby superwizującej pracę socjalną z pracodawcą zatrudniającym osoby superwizowane/zleceniodawcą superwizji.

2.1. Osoba superwizująca pracę socjalną w kontaktach z pracodawcą/zleceniodawcą superwizji przedstawia dokładnie i obiektywnie własne kwalifikacje zawodowe.

2.2. Osoba superwizująca pracę socjalną nie może podjąć się superwizji, jeśli zachodzi wątpliwość co do jej bezstronności i neutralności⁹ wobec osób superwizowanych lub potencjalnie poruszanych zagadnień.

2.3. Osoba superwizująca pracę socjalną nie prowadzi superwizji w miejscu swojego stałego zatrudnienia¹⁰.

2.4. Osoba superwizująca pracę socjalną przed rozpoczęciem superwizji uzgadnia z pracodawcą/zleceniodawcą warunki prowadzenia superwizji oraz ewaluacji współpracy, umożliwiające zachowanie zasad etycznych i standardów zawodowych.

2.5. Osoba superwizująca pracę socjalną nie angażuje się w spory wewnątrzinstytucjonalne z wyjątkiem kwestii poruszanych podczas superwizji.

2.6. Osoba superwizująca pracę socjalną informuje zleceniodawcę superwizji o wystąpieniu okoliczności uniemożliwiających prowadzenie superwizji, przy jednoczesnym zachowaniu zasady poufności/tajemnicy zawodowej względem osób superwizowanych. W przypadku rezygnacji z pracy w trakcie procesu superwizji jest zobowiązana poinformować osoby superwizowane i pracodawcę/zleceniodawcę o powodach rezygnacji.

3. Zobowiązanie do przestrzegania standardów postępowania etycznego w relacjach osoby superwizującej pracę socjalną ze środowiskiem osób superwizujących pracę socjalną i wobec wykonywanej profesji.

3.1. Osoba superwizująca pracę socjalną jest zobowiązana do przestrzegania wysokich standardów dotyczących praktyki zawodowej oraz dbania o dobre imię wykonywanej profesji, jednak nie za cenę ukrywania błędów czy naruszania zasad etycznych.

3.2. Osoba superwizująca pracę socjalną, kierując się względami etycznymi, realizuje wsparcie superwizyjne na wysokim poziomie swoich kompetencji zawodowych. Wiąże się to z koniecznością rozpoznawania własnych zasobów i ograniczeń, które w istotny sposób mogą wpływać na jakość prowadzonej superwizji.

3.3. Osoba superwizująca pracę socjalną ma obowiązek regularnie poddawać się superwizji pracy własnej oraz podnosić swoje kompetencje zawodowe¹¹ poprzez stały rozwój, aktualizację wiedzy i profesjonalnych umiejętności.

3.4. Osoba superwizująca pracę socjalną jest świadoma odpowiedzialności wynikającej ze specyfiki wykonywanej pracy, dlatego nie podejmuje się superwizji lub rezygnuje w jej trakcie, jeżeli superwizja będzie dotyczyć lub dotyczy obszarów/zagadnień, w których osoba superwizująca ma niewystarczające kompetencje (wiedzę, doświadczenie, umiejętności).

⁹ Rozporządzenie jw. § 3 punkt 2 cytowanego Rozporządzenia "Superwizor może odmówić superwizji w przypadku, gdy zachodzi wątpliwość co do jego bezstronności lub neutralności".

¹⁰ Rozporządzenie jw. § 4 ustęp 1 punkt 1 "nie może być związany umową o pracę lub umowami cywilnoprawnymi z podmiotami, w których są zatrudnieni pracownicy socjalni przez niego superwizowani, z wyjątkiem umowy, na podstawie której prowadzi superwizję".

¹¹ Rozporządzenie jw. § 4 ustęp 2 punkt 2 "Superwizor weryfikuje jakość swojej pracy przez ciągłe podnoszenie swoich kwalifikacji i samodoskonalenie".

3.5. Osoba superwizująca pracę socjalną może konsultować i przekazywać poufne informacje powzięte w ramach superwizji tylko w szczególnie uzasadnionych okolicznościach podczas superwizji własnej, kierując się dobrem osób superwizowanych. W takiej sytuacji ma obowiązek zadbać o anonimowość - zarówno osób jak i instytucji, których superwizja dotyczy.

4. Zobowiązanie osoby superwizującej do przestrzegania standardów etycznych w aktywności publicznej i medialnej

4.1. Osoba superwizująca pracę socjalną w wystąpieniach publicznych ma obowiązek stosować zasady etyki zawodowej wobec osób superwizowanych, środowiska osób superwizujących oraz wykonywanej profesji.

4.2. Osoba superwizująca pracę socjalną ma zakaz publicznego przekazywania informacji umożliwiających identyfikację osób i instytucji, których one dotyczą.

4.3. Osoba superwizująca pracę socjalną zobowiązana jest do publicznego przekazywania informacji dotyczących superwizji w sposób uczciwy i rzetelny.

4.4. Osoba superwizująca pracę socjalną w wystąpieniach publicznych, ogłoszeniach dotyczących usług, reklamie i innych działaniach promocyjnych powinna tak formułować wypowiedzi o superwizji, by umożliwić odbiorcom wypracowanie własnych sądów i podjęcie wyborów opartych o obiektywne i rzetelne fakty. Przekazywane informacje nie mogą wprowadzać odbiorców w błąd.

5. Rozstrzygnięcie kwestii etycznych

5.1. Kodeks etyczny obowiązuje wszystkie osoby superwizujące pracę socjalną, stowarzyszone w PTSPS, a przypadki naruszenia norm etycznych zawartych w niniejszym kodeksie będą rozpatrywane przez Komisję Etyczną PTSPS, działającą w oparciu o Regulamin¹².

5.2. Każda osoba superwizowana, która poweźmie informację o naruszeniu zasad etycznych zawartych w niniejszym Kodeksie ma prawo powiadomić Komisję Etyczną PTSPS o możliwości naruszenia zasad etycznych¹³.

5.3. Jeżeli osoba superwizująca dowiaduje się o naruszaniu etyki przez inną osobę zajmującą się superwizją, najpierw powinna starać się wpłynąć na zmianę jej postępowania poprzez osobistą rozmowę. Jeśli to działanie nie przyniosłoby rezultatu, powinna formalnie powiadomić Komisję Etyczną PTSPS w celu utrzymania wysokiego poziomu standardów wykonywanej profesji. Zaniechanie wymienionych działań stanowi naruszenie etyki.¹⁴

5.4. Osoba superwizująca pracę socjalną, która posiada wiedzę, że oprócz norm etycznych zostało naruszone prawo, ma obowiązek powiadomić o tym odpowiednie instytucje.

5.5. W sytuacji naruszenia przez osobę superwizującą praw i dóbr osobistych osoby superwizowanej, fakt ewentualnego zgłoszenia sprawy do sądu lub organów ścigania nie wyklucza postępowania w ramach Komisji Etycznej.

¹² Regulamin Komisji Etycznej jest dostępny pod adresem: <https://ptsps.pl/>

¹³ Zgłoszenia należy wysłać na adres etyka@ptsps.pl

¹⁴ Zgłoszenia należy wysłać na adres etyka@ptsps.pl